

Obratiti se: Robert B. Burke, Office of Protection Services, Smithsonian Institution, 900 Jefferson Drive, SW Room 2480, Washington, DC 20560, USA

**20—30. kolovoza (augusta)
Seoul, Koreja**

XVI. kongres o znanosti Pacifika. Sekcija D Kongresa bit će posvećena muzejima i srodnim institucijama u području Pacifika.

Obratiti se: Organizing Committee, XVI Pacific Science Congress, K. P. O. Box 1008, Seoul 110, Rep. of Korea

**6—11. rujna (septembra),
Sydney, Australija**

ICOM-ov Komitet za konzervaciju. 8. trijenalni sastanak. Tema: Znanost u službi konzervacije.

Obratiti se: ICOM 87, Dulcie Stretton Associates, 70 Glenmore Road, Paddington NSW 2021, Australia

6—14. rujna (septembra), Austrija

6. međunarodna konferencija o konzervaciji industrijskog nasljeđa.

Obratiti se: Marie Nisser, Chair-

man, TICCIH, Drömstigen 12, S-161 38 Bromma, Sweden

7—11. rujna (septembra), Amsterdam, Rotterdam Nizozemska

6. međunarodni kongres pomorskih muzeja (ICMM).

Obratiti se: W. F. J. Mörzer Bruyns, Nederlands Scheepvaart Museum, Kattenburgerplein 1, 1019 KK Amsterdam, Netherlands

23—26. rujna (septembra), Wielun, Poljska

ICOM-ov Komitet za regionalne muzeje. Tema: Znanstvena aktivnost regionalnih muzeja.

Obratiti se: Dr. Tadeusz Olejnik, Muzeum Ziemi Wielunskiej, Wielun Poland

Stručni seminari 1987. godine

Tijekom siječnja (januara) i rujna (septembra), Washington, D. C., SAD

Dvodnevna radionica o muzejima i društvu, brizi o zbirkama, povijesnim građevinama kao muzejima.

Obratiti se: Julie Klinger, Humber

College of Applied Arts and Technology, Centre for Continuous Learning, 205 Humber College Blvd, Etobicoke, Ont. M9W 5 L7, Canada

Između siječnja (januara) i rujna (septembra), Washington, D. C., SAD

Od dva do pet dana radionica na temu kompjutori i muzejske zbirke, muzejska grafika, izložbe i publikacije, skladištenje zbirki, i dr.

Obratiti se: Office of Museum Programs, Arts and Industries Building, Room 2235, Smithsonian Institution, Washington, DC 20560, USA

**ICOM sastanci 1988. godine
19—23. rujna (septembra), Kyoto, Japan**

12. međunarodni kongres Međunarodnog instituta za konzervaciju (IIC) na temu Konzervacija umjetnina Dalekog istoka.

Obratiti se: IIC, 6 Buckingham St, London WC2N 6BA, UK

Bulletin of the ICOM-ICOM NEWS, vol. 39, No. 3, 1986, str. 13. i 14.; prijevod s engleskog.

Prenosimo — Reviews

**POČECI MUZEJA
Zbirka rariteta
u XVI. i XVII. stoljeću
u Evropi**

Uredili Oliver Impey
i Arthur MacGregor
220 x 270 mm, 355 str.,
108 crno-bijelih ilustracija.
Oxford (Clarendon Press)

Zbynek Z. Stránský

Moravski muzej, Brno

Primito: 20. 8. 1986.

Poticaž za proučavanje povijesti muzejskog fenomena nije toliko intenzivan kao u drugim disciplinama. Ta je činjenica povezana

s cjelokupnim položajem tog usmjerenja u ustrojstvu znanstvenog mišljenja. Usprkos činjenici da je količina muzeološke literature uočljivo porasla u posljednjim desetljećima — istodobno sa znatnim povećanjem muzejske djelatnosti — letimičan uvid u bibliografiju otkrit će nam da je relativno malo istraživačkih radova usmjereno povijesti.

U vezi s time smatram izuzetno poticajnom činjenicu da organizatori proslave 300-godišnjicu otvaranja Ashmolean muzeja u Oxfordu, održane 1983. godine, nisu izbjegavali uobičajene forme, već je to bila njihova svjesnost o povijesnoj jedinstvenosti tog muzeja koja ih je potaknula da organiziraju internacionalni simpozij na temu **Zbirka rariteta**.

Sada imamo publikaciju kojom su obuhvaćena 3 predavanja, izložena u pet dana, i koja je dopunjena dodatnim sudjelovanjem Brandenburg Kunstkammer iz Berlina. Što se tiče predmeta rasprave, najopsežniji dio su studije u vezi s Kunst und Wunderkammer, među kojima pojedine studije obrađuju skupljanje i kolekcije ne samo evropskog materijala, koji je predstavljen u evropskim zbirkama. Studije se oslanjaju i vezuju na opsežnu bibliografiju, koja čini zaseban dio. Izuzetno je značenje ilustracija. Posebno je poticajna činjenica što su uvrštene ilustracije koje dosad nisu bile poznate javnosti, te dokumenti koji su značajni za proučavanje koncepcije prema kojoj su te ustanove i podignute (shema postav kolekcija A. Giganti u Bolog-

ni; shema rekonstrukcije Kunstkammer u Münchenu).

Publikacija donosi faktografsko i intelektualno sudjelovanje na simpoziju na sabran način, a njezino je izdanje dobro zamišljeno i izvršno uređeno; to je doprinos ne samo poznavanju povijesti muzejskog fenomena nego također, i povijesti znanosti i kulture u Evropi XVI. i XVII. stoljeću. To je ono što smatram posebnim doprinosom te publikacije.

Bio bi nesporazum kada bi se toj publikaciji zamjeralo što, primjerice, ne uključuje prominentne njemačke i francuske zbirke (I. S. Weber, *Museumskunde*, 1986, 1). Zajedno s organizatorima tog događanja možemo žaliti što nisu uspjeli pribaviti neke studije s francuskog područja. Ipak, kako i slijedi iz uvodnih riječi, autorima nije bio cilj načiniti bilo kakvu sintetizirajuću monografsku studiju, već objavljivati parcijalnih studija pomoću kojih se može izvršiti potrebna generalizacija.

Isto tako, ne bi bilo ispravno zamjeriti što metodološki standard studija nije istovjetan. Suprotno tome, smatram veoma razboritim što su organizatori zadali samo tematsko usmjerenje, posebno u odnosu prema pionirskom djelu Juliusa von Schlossera **Die Kunst und Wunderkammer der Spätrenaissance** (1908, 1978), a obradbu prepustili samim autorima. Na taj način publikacija pruža autentičnu sliku pristupa pojedinih autora temi, otkrivajući u isto vrijeme metodološke nedostatke.

Središnji dio studija o razvoju evropskih zbirki raspoređen je prema zemljama.

Tri autora su se bavila razvojem u Italiju, Giuseppe Olmi okarakterizirao je privatne kolekcije prirodne povijesti kasnog XVI. i XVII. stoljeća, u usporedbi s aristokratskim kolekcijama, suočavajući koncepciju i sadržaj kolekcija koje su načinili Calceolari, Aldrovandi, Mercati i Imperato s prevladavajućim faktorima tog vremena i sa specifičnim aspektima profiliranja tih zbirki, što mu omogućuje da procjeni razinu tih zbirki u širem evropskom kontekstu.

Laura Laurenchich-Minelli se posebice bavila zbirka koje su načinili Aldrovandi i Giganti. Na osnovu kataloga ona je okarakterizirala profile tih obiju ustanova naglašavajući njihov ne samo enciklopedijski nego i znanstveni karakter.

Antonio Aimi, Vincenzo de Michele i Alessandro Morandotti posvetili su svoju pažnju kolekcioniranju u Milanu u razdoblju od kasne renesanse do ranog baroka; uvid u kolekcije Borromea i Settala pridonio je isto koliko i usporedba s koncepcijama suvremenih zbirki.

U tri su studije obrađene zemlje povijesnog Austrijskog Carstva. Elisabeth Scheicher pružila je sintetizirajuću sliku poznate kolekcije nadvojvode Ferdinanda II. u dvorcu Ambras. Autorica je sustavno proučavala habsburšku kolekciju tijekom mnogih godina, te na osnovu toga i može procijeniti zbirku iz Ambrasa, ne samo u odgovarajućem povijesnom kontekstu već i iznaći joj posebne značajke Kunstkammere.

Rudolf Distelberger upozna nas s Habsburškim kolekcijama u Beču, navodeći ponajprije sudbinu individualnih kolekcija habsburške porodice, te usredotočujući se posebice na kolekcionarske pothvate Ferdinanda III. i nadvojvode Leopolda Wihelma, pri čemu djelotvorno iskorišćuje suvremene izvore i nastoji zahvatiti karakterističan izgled Kunstkammere gdje je istaknut estetski aspekt. U tom je krugu interesa i studija Eliške Fučikove koja je posvećena zbirkama Rudolpha II. u Pragu. Autorica polazi od recentno objavljenog inventara Kunstkammere (1607 — 1611) koji joj omogućuje ne samo da potanje označi sadržaje već i da prodre do objašnjenja njihovih značajki od kojih posebno ističe napore što se tiče sistematizacije. Ona također pokušava zahvatiti smisao i svrhu takve Kunstkammere i na temelju toga suprotstavlja se uskom razumijevanju zbirke kao isključivo kolekcije rariteta te upozoruje na njezin polifunkcionalan karakter.

Mnoge sovjetske muzeološke studije iz prošlih godina obrađuju povijest pojave muzeja u Rusiji; ipak su relativno sporadični podaci dospjeli do širih spoznaja. Sve je vrednija studija Olega Neverova koja je uvršćena u ovu publikaciju — posvećena Kunstkammeri Petra I. Povijesni je položaj te zbirke veoma specifičan — s jedne strane svrstana među kasne zbirke, a s druge strane koncepcijom i orijentacijom prema javnosti pokazuje nove značajke, karikteristične za muzeje današnjice. Na ne osobito dobro poznatim izvorima iz literature, autor uspijeva pružiti pravu sliku razvoja te zbirke, promatrajući je u njezinoj ulozi. Osamljen je također

i uvid u zbirke umjetnosti i rariteta u Baselu koje je obradio Hans Christoph Ackermann.

Autor je pokušao dobiti podatke iz dostupnih izvora i literature da bi pojasnio profile zbirki koje su načinili članovi porodice Amerbach te isto tako — porodice Platter, Zwinger i Ryff. Osobito je pažnju posvetio »muzeju« Faesch koji pripada XVII. stoljeću. Ipak nije zadovoljan samo opisom, već te činjenice pokušava integrirati u širi kontekst i dokazati da to nisu pojedinačni primjeri već izraz humanističkog nasljeđa u toj zemlji.

Četiri su se autora bavila razvojem muzeja u Njemačkoj. Joachim Menzahusen obavješćuje o Kunstkammeri saksonskog izbornog kneza Augusta na temelju jednog inventara datiranog 1587. godine, uspoređujući taj tip s drugim ustanovama. To mu omogućuje da dokaže specifičnost i suvremenost jedinstvenog karaktera ove komore koji je postignut njezinim radnim usmjerenjem. Autor objašnjava tu specifičnu motivaciju, koja jasno odstupa od suvremene koncepcije, u njezinu povijesnom kontekstu. To je također dokumentirano s anti-Kunstkammer manifestom koji je napisao Gabriel Kaldemarck, teoretičar komora iz tog vremena.

Upravo u zaključku on napominje da je ta saksonska komora objavila nove razvojne faktore. Lorenz Seeling sličnu pažnju posvećuje minhenskoj Kunstkammeri, ističući ponajprije između Schatzkammer i Kunstkammer i uspoređujući profil minhenske Kunstkammere s teoretskim planom Samuela Quicchenberga (1565), koji je zapravo prva poznata teoretska studija. Usprkos činjenici da se može ući u razmišljanje u ovoj koncepciji profila komore, svojim sadržajem bila je ona znatno smionija. Također joj se i oprema razlikovala od opreme u zbirkama Ambrasa ili Praga. Kako bilo, u suprotnosti s posljednjim kolekcijama, minhenska Kunstkammera imala je povijesnu i regionalnu dimenziju i može se smatrati jednim od najstarijih dokumenata te vrste.

Adrian Dreier objasnio je povijesnu ulogu Kunstkammere hesenskih landgrafa u Kasselu. Međutim, tu je pojavu uključio u šire zahvaćen razvojni kontekst, počevši od srednjovjekovnog blaga landgrafa i završivši s modernim tipom koji je oprimjeren muzejem Fridericianum. Uočio je specifične oblike pojav-

Ijivanja kolekcionarskih nakana tijekom povijesti (Kunsthhaus) ne iznostavljajući procjenu odnosa između prakse i teoretskih mišljenja tog vremena. Christian Teuerkuff nadopunjuje te profile njemačkih zbirki u svojoj prethodno objavljenoj studiji (1981) koja je prerađena za tu svrhu i posvećena Brandenburg Kunstkammeri u Berlinu. Studija sintetizira razvoj kojemu su najvažnije etape bile posebno vezane za doba Friedricha Wilhelma Brandenburškog i Friedricha III. Brandenburškog. Veoma je značajan podatak o profesionalnom antikvaru i knjižničaru Lorenzu Bergeru koji je imao važnu ulogu u oblikovanju kolekcija, što se odrazilo u njegovu autorskom radu Thesaurus Brandenburgicus (1696 — 1701).

Ličnost Philippa Hainhofera povezana je s njemačkim krugom studije Hans-Olefa Boströma koja je posvećena Kunstschränku Gustava Adolpha u Uppsali. To je opsežna studija koja donosi nužna povezivanja i upoznaje nas ne samo s ličnošću Philippa Hainhofera, trgovca i diplomate te tvorca privatne zbirke, već osobito s njegovim osebujnim djelom, Kunstschränkom, shvaćenom kao minijatura Kunstkammera. Autor proučava poticaje koji su rezultirali stvaranjem takvog osebujnog tipa kolekcije i baveći se njezinom pojavom i profilima u pojedinačnim primjerima. Najveća je pažnja ipak posvećena Kunstschränku Gustava Adolfa o kojem je imao na raspolaganju najviše podataka. Na temelju detaljnog opisa, on pokušava doprijeti do pravog smisla i svrhe takvih ustanova, upozoravajući na pobude, te uspoređujući tu minijaturu komoru s općim profilom Kunstkammera i sa svjetonazorom motivima. I konačno zaključuje da se taj tip minijature komore ne može razumjeti samo na simboličkom planu — premda i to igra značajnu ulogu — već i da je ta ustanova imala prvenstveno svoju praktičnu svrhu što je potkrepljeno tvornošću nekih elemenata Kunstschränksa u Upsali.

H. D. Schepelern proučava jednu drugu skandinavsku zemlju — Dansku. Predmet njegove pažnje su kolekcije prirodne povijesti koje su načinili Worm, Paludenus i Gottorp, što je poslovanju danskog muzeja dalo veoma specifičan karakter u odnosu prema kolekcijama plemstva. To je autou omogućilo da se suprotstavi Juliusu von Schlosseru

i da ustvrdi da ne vidi nikakve značajne razlike u koncepciji Kunst und Wunderkammere u područjima sjeverno i južno od Alpa. Načela kolekcioniranja bila su posvuda ista; međutim, gledišta povjesničara prirode i plemstva nisu bila ista. Bente Gendstrup se uglavnom usredotočila na razvoj danske kraljevske Kunstkammera, polazeći od značajki najstarije kraljevske kolekcije, ali posvećujući svoju središnju pažnju Kunstkammeri Frederika koju ocjenjuje s nekoliko aspekata. Naposljetku pokušava objasniti preobrazbu komore u moderni muzej. Mogens Bencard pridružio je ovoj studiji opširan zapis koji je posvećen profilima kraljevskih kolekcija u dvorcu Roseborg u Copenhagenu.

U svojoj studiji Arthur MacGregor nas upoznaje s Britanskim otocima, polazeći od usporedbe između pristupa kontinentalnih kolekcionara i onih s Britanskim otoka. To je konkretno dokumentirano u opširnom pregledu istaknutih predstavnika kolekcionarskih težnji među kojima se ne mogu zaobići ni Tradescant ni Ashmole. Međutim, autoru je cilj složeniji pregled koji pruža i dragocjeni izvještaj o razvoju u Škotskoj.

Michael Hunter izradio je studiju koja je također vezana uz ovu zemlju. U svojim se nastojanjima razlikuje od prethodne grupe studija po tome što ga zanima zbirka koja je nastala zahvaljujući inicijativi društvene institucije, to jest Kraljevskog društva. Autor je u pravu kada kaže da kolekcije društvenih institucija igraju važnu ulogu u preobrazbi privatnih zbirki u javne muzeje, što ne vrijedi samo za Englesku XVII. i ranog XVIII. stoljeća. Prijeko je potrebnije posvetiti pažnju toj pojavi. Autor naznačuje početke formiranja institucijskih kolekcija, nastoji utvrditi njihovu motivaciju i njihove profile i na taj način dopire do Kraljevskog društva. U skladu sa svojim zadatkom, Društvo počinje skupljati eksperimentalnu opremu i prirodne rijetkosti u samom početku u obliku »Repozitorija«. Kada je Robert Hubert kupio opsežnu privatnu zbirku 1666. godine, bili su postvljeni temelji za istinski muzej. Daljnja sudbina te ustanove pokazuje ne samo njezine specifičnosti već i probleme koji proizlaze iz njezine institucionalne osnove. Nije suviše kada autor svojoj studiji dodaje prilog u kojem se bavi izrazom »muzej« posebno u odnosu prema izra-

zu »Repozitorij«. Studija Williama Shubbacha, koji svoju pažnju posvećuje zbirka rariteta u evropskim akademskim institucijama, tematski je povezana s Hunterovom studijom. Obaviješteni smo o sveučilišnim muzejima u Pisi i Leidenu, o zbirci udruženja kirurga u Delftu, o religioznim kućama u Parizu i Rimu, o akademskim zbirka i o zbirci prirodne povijesti Waisenhaus u Halleu. Naposljetku autoru je cilj prosudba ove pojave i njezino razumijevanje u širim vezama. Do stanovite je mjere i studija Gerarda l'E. Turnera posvećena posebnim vrstama zbirki eksperimentalne filozofije i povezana je s ovom grupom. Autor pojašnjava društvenu svrhu zbirki i istodobno ustanovljuje faktore koji su uvjetovali pojavu njihove specijalne vrste, zbirke koje su bile izraz intelektualnih i znanstvenih težnji tog vremena, a znanstvena i tehnička oprema tog doba bila im je središnji dio. U svom opširnom opisu autor se poziva na Francisa Bacona i jedan dio njegova rada koji postulira formiranje »filozofskih zbirki«.

Orijentacijom se razlikuju studije koje bi se mogle svrstati pod pojam kolekcioniranja i kolekcija. Toj grupi pripada studija Th. H. Lunsingh Scheurleera, premda je posvećena zbirka i obrađuje pojavu kolekcioniranja u Nizozemskoj. Španjolskim baroknim kolekcionarima bavi se Ronald Lightbown koji, da bi pokazao karakter kolekcioniranja tog doba i profile kolekcija, navodi autentično svjedočanstvo kao što je, primjerice slikar Carducho. Na toj osnovi karakterizira i interes za kolekcioniranje i profile kolekcionara; posebnu pažnju posvećuje V. J. de Lastanosi koji je, prema autorovu mišljenju, izgradio španjolske kolekcije, jedine koje u to vrijeme imaju evropsko značenje. Wilma George odabrala je jedan osebujan analitički pristup da bi prikazala položaj zooloških kolekcija u XVII. stoljeću, polazeći od karakteristika standarda prirodnih znanosti tog doba, posebno ističući njihovo klasifikacijsko usmjerenje. Analizira kolekcije sa pet gledišta — s obzirom na vrstu, lokalitet, metodu nabave i upotrebu kolekcija, te s kolekcionarskog gledišta. Henry E. Coomans i High Torrens obratili su pozornost na posebne prirodno-historijske kolekcije. Prvi je nastojao dati povijesnu sliku oblikovanja kolekcija školjki (Conchology) prije Linnaeusa, a drugi je na sličan način uočio geolo-

ške kolekcije. U tu grupu možemo svrstati studiju Michaela Vickersa, o grčkim i rimskim antikvitetima u XVII. stoljeću, koje razmatra s obzirom na podrijetlo im, razvoj interesa i njihovo društveno značenje. Doprinos Johna Dixona Hunta, koji obrađuje raritete s obzirom na njihovu primjenu u dekoraciji ne samo zbirki nego i vrtova, ima prijelazan status među prethodno okarakteriziranim studijama. Na taj je način dokumentirana šira važnost i također, namjena tih predmeta, a da ne govorimo o samom odnosu između zbirki i vrtova.

Posljednja grupa studija ulazi u trag sudbini neeuropskih kolekcionarskih predmeta u europskim zbirkama. J. C. H. King nastoji ustanoviti etnografske materijale iz Sjeverne Amerike, Christian Feast se usredotočio na materijale iz Meksika i Južne Amerike, Ezio Bassani i Malcolm McLeod obrađuju afričke izvore, dok se Julian Raby usredotočio na svijet islama, John Avers obrađuje Kinu, Oliver Impey Japan i Robert Shelton Indiju. Svi su oni imali široku orijentaciju u svom području i nisu težili samo identifikaciji već i uočavanju povijesnih i društvenih veza i motiva. Ti su doprinosi značajni za obogaćenje našeg uvida i procjene Kunst und Wurderekamere u XVI. i XVII. stoljeću.

Ako treba prosuditi to neobično opsežno izdanje, izuzetno svojom koncepcijom i uređenjem, onda ga ne smijemo prihvatiti jednostrano već u nekoliko nivoa.

Kao što sam naglasio, to nije monografija koja donosi sintetiziranu sliku razvoja europskih zbirki u XVI. i XVII. stoljeću, već donosi djelomične studije prema različitim točkama gledanja koji nam omogućuju da prodremo u realnost tih komora u njihovoj povijesnoj i društvenoj konstelaciji. Moramo shvatiti da su dosadašnje studije koje pokušavaju dati cjelokupni razvoj fenomena muzeja — imam na umu D. Murraya (1904), A. S. Wittlina (1949) ili G. Bazina (1967) — vrlo površne zato što muzeološkoj historiografiji nedostaje detaljna elaboracija, a to je bitno. I to je ono što je — vejrujem — doprinos ovog izdanja; to se može potkrijepiti i činjenicom da je na temelju tih istraživanja mnogo autora došlo do zaključaka koji nisu u skladu s onima do kojih je došao J. von Schlosser u svom pionirskom radu.

Pojedinačne studije i ukupna slika koju ovo izdanje pruža veoma su uvjerljiv dokument o izuzetnom povijesnom i društvenom značenju zbirki u XVI. i XVII. stoljeću, kojima još nije poklonjena dovoljna pažnja. Taj fenomen koji se može potkrijepiti mnogim dokumentima u ovoj knjizi nije bio samo obična marginalna pojava; naprotiv, bio je vrlo usko povezan s cijelim intelektualnim, društvenim, političkim i ekonomskim razvojem društva tog doba i odigrao je nezamjenjivu kulturnu ulogu svojim unutarnjim profiliranjem i napredovanjem. Ova bi publikacija mogla, prema tome, postati izuzetno značajan doprinos općoj povijesti, posebice povijesti znanosti i kulture, upravo u njihovim izvorima.

Razumljivo je da takva jedna opširna zbirka studija, koja se bavi nedovoljno poznatim područjem, ima kao posljedicu uočavanje mnogih problema.

Na prvom je mjestu metodologija. Većina autora vrlo dobro pozna povijesne i društvene datosti tog doba u onom okviru rada u koji su izučavani fenomen postavili te u mnogim primjerima, također i procijenili. Međutim, nisu svi među njima **ad fontes** u svom sudjelovanju; neki su zadovoljni samo općenitim objašnjenjem povijesnih činjenica. Oni koji su načinili originalne zapise većinom dopuštaju da budu fascinirani otkrićima tako da ostaju na faktografskom planu. Po mom mišljenju to je posebno povezano s činjenicom da mnogi sudionici nisu shvatili u dovoljnoj mjeri osebujnost proučavanog fenomena; oni su previše pod okriljem svoje vlastite specijalizacije i prosuđuju fenomen samo sa te točke gledišta. U njihovim je doprinosima očito da nisu uzimali u obzir u dovoljnoj mjeri povijesne i muzeološke radove, već — a smatram da je to čak i važnije — nisu posezali za muzeološkim studijama iz tog vremena. Činjenica je potvrđena i korištenom terminologijom. To očituje ne samo povijesno neodgovarajuće služenje specifično muzejskim izrazima nego i uvođenje suvremenih izraza u situacije onog doba, te čak i nastojanje pojedinih autora da procijene prošlost suvremenim terminima.

Da je to doista specifičan fenomen koji zahtijeva i specifično razumijevanje i procjenjivanje, potkrepljeno je studijama onih autora

koji su pokušali doći do suštine tog fenomena i koji su kao cilj imali njegovo diferenciranje po tipovima, kao što su, primjerice, E. Scheisler, L. Seelig, H. O. Boströme, H. D. Schepelern ili također Ch. Feest. Posebno je metodološki vrlo poticajan pristup J. Raba koji je pokušao ući u trag procesu formiranja tog fenomena s gledišta njegovih glavnih značajki, usprkos činjenici da je njegova studija dala samo djelomičan uvid.

Upravo u tim studijama vidim značajnu metodološku pobudu za daljnju orijentaciju koja bi trebala biti uglavnom povijesno-muzeološka, premda su neizbježne interdisciplinarnе veze.

Saznanje koje sam stekao proučavajući tu publikaciju ne umanjuje izvanredno značenje i doprinos simpozija i te publikacije. Ono što ta publikacija ističe i potiče nezamjenjivo je. Suvremena kulturna povijest i upravo muzeologija imaju ozbiljnu potrebu za radom na takvoj studiji, jer samo takav rad može dokazati ne samo važnost tog specijalnog znanstvenog usmjerenja nego i pridonijeti da se pridruže budući istraživači. Pa ako imamo namjeru nastaviti dalje u tom području, tada će ova publikacija učiniti mnogo.

Stoga vjerujem da će se želja izdavača obistinuti i da će postati poticaj i početak za one »koji bi mogli u budućnosti nastaviti proučavanje početaka muzeja«.

S engleskog prevela prof. Mirna Crnobori.

MUSEUM, Unesco, Paris, vol. XXXVII, No. 3, 1985.

Višnja Zgaga

Muzejski dokumentacioni centar,
Zagreb

Primljeno: 9. 1. 1987.

Osnovna tema ovog broja »Museum« primjeri su prezentacije arheoloških nalaza »in situ«, odnosno arheološki muzeji na otvorenom. Prikazani primjeri predstavljaju nalaze iz različitih razdoblja i kulturnih perioda. Prvi je primjer rimskog grada u Švicarskoj, Augusta Raurica, u kojem je realizirano više metoda eksponiranja nalaza. Zgrade teatra i hrama, ko-